

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

НАУКОВИЙ ВІСНИК

МИКОЛАЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

№ 1 (19)
квітень 2018

Внесено до Переліку фахових видань України
(наказ МОН України від 12.05.2015 № 528)

Миколаїв
МНУ імені В. О. Сухомлинського
2018

УДК 159.9
ББК 88
Н 34

Рекомендовано до друку рішенням наукової ради
Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського
(протокол № 2 від 30 березня 2018 року)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Валерій БУДАК академік НАПН України, доктор технічних наук, професор, голова редакційної колегії;
Ірина САВЕНКОВА доктор психологічних наук, доцент, головний редактор.

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Тамара ГОВОРУН доктор психологічних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії соціальної психології Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України;
Нігора ХАЗРАТОВА доктор психологічних наук, професор кафедри психології Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського;
Михайло ТОМЧУК доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та розвитку особистості Вінницького обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників;
Людмила СЕРДЮК доктор психологічних наук, доцент, завідувач лабораторії психології особистості імені П. Р. Чамати Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України;
Юрій ШВАЛЬБ доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної роботи Київського національного університету імені Тараса Шевченка;
Микола ДІДУХ доктор психологічних наук, доцент кафедри психології Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського;
Яків КОЛОМІНСЬКИЙ доктор психологічних наук, професор кафедри вікової і педагогічної психології Закладу освіти «Білоруський державний педагогічний університет імені Максима Танка» (Республіка Білорусь);
Ольга АЙМАГАНБЕТОВА доктор психологічних наук, професор кафедри загальної й етнічної психології Казахського національного університету імені аль-Фарабі (Казахстан);
Надія САРАЄВА доктор психологічних наук, професор кафедри теоретичної і прикладної психології Забайкальського державного гуманітарно-педагогічного університету (Російська Федерація);
Віктор ПАНОВ доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент РАО, завідувач лабораторії егопсихології розвитку Федерального державного бюджетного наукового закладу «Психологічний інститут Російської академії освіти» (Російська Федерація);
БЕАТА АННА ЗЕМБА доктор гуманітарних наук у галузі опікунської та соціальної педагогіки, ад'юнкт кафедри соціальної педагогіки Жешувського університету (Республіка Польща);
УРСУЛА ГРУЦА-МОНСІК доктор педагогічних наук, професор Інституту Педагогіки Жешувського університету (Республіка Польща).

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Олена ГОРОВА доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри психології управління ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України;
Оксана КІКІНЕЖДІ доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Н 34 **Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Психологічні науки : збірник наукових праць / за ред. Ірини Савенкової. — № 1 (19), квітень 2018. — Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2018. — 180 с.**

ISSN 2078-2128

У збірнику наукових праць опубліковано статті з актуальних проблем психологічної науки. Зокрема, акцентовано увагу на професійному зростанні майбутніх практичних психологів, психічному стані особистості в умовах надзвичайних ситуацій, історичній психології, психології дітей тощо.

Видання адресоване науковцям, практичним психологам, викладачам, студентам вищих навчальних закладів, а також тим, хто цікавиться розвитком психологічної науки.

УДК 159.9
ББК 88

© Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського, 2018

ISSN 2078-2128

ЗМІСТ

Олена БАБЧУК	Особливості толерантності майбутніх психологів.....	7
Дмитро БІГУНОВ	Комунікативна конфліктна взаємодія: етапи та стадії розвитку.....	12
Світлана БІЛОЗЕРСЬКА, Світлана МАЩАК	Становлення суб'єктної позиції студента як умова формування та розвитку професійної самосвідомості.....	17
Ігор ГАЛЯН	Міжкультурні цінності в структурі особистості старшокласників та умови їх розвитку.....	23
Надія ГОРОШКЕВИЧ	Вплив зовнішніх мотивів на мотивацію дітей середнього шкільного віку.....	29
Оксана ДЕНИСЕНКО	Вчитель і прасоціальні стосунки підлітків: медіазагрози та медіаможливості.....	34
Микола ДІДУХ	Феномен етнічної індивідуальності – підсумки та перспективи дослідження.....	41
Ганна ЄЩЕНКО	Дослідження емоційної близькості у подружній діаді.....	47
Марина ЖЕЛТОВА	Апробація програми розвитку творчого потенціалу техніків-технологів харчової галузі.....	52
Юлія КАРПЮК	Співвідношення потреб, стимулів, мотивів та мотивування у поведінці людини: аксіологічний аспект.....	59
Оксана КУЗНЕЦОВА	Спрямованість інноваційності в системі рис особистості майбутнього психолога.....	66
Ірина ЛИТВИНЕНКО	Професійна підготовка майбутніх психологів до роботи в пенітенціарії із засудженими.....	73
Ольга ЛОЗОВА	Компаративний психологічний аналіз авторської та психотерапевтичної казки.....	87
Стефанія МАКАРЕНКО, Галина ЛЕГЕНДЗЕВИЧ	Соціальна реабілітація людей з обмеженими можливостями в Україні.....	93
Олена МАЛЯР	Теоретико-методологічні підходи до дослідження розвитку довільності емоційної регуляції особистості молодшого школяра.....	99
Олег НЕДВИГА	Психологічний тренінг «мінне поле» у процесі підготовки саперів.....	104
Інна НЕДОЗИМ	Психологічні концепції «соціального інтелекту».....	111
Оксана ПІДГОРНА	Особистісна тривожність як фонова ознака та предиктор невротизації акцентуанта: художньо-клінічні проєкції.....	116
Ірина САВЕНКОВА	Хронопсихологічне прогнозування інтелекту дитини з особливими потребами.....	121
Александр СТОГНИЙ	Комплекс андрофобии как механизм бессознательной защиты от Даймона темной феминности.....	127
Богдан ТКАЧ	Теоретико-методологічні підходи до нейропсиходіагностики особистості з девіантною поведінкою.....	136
Нігора ХАЗРАТОВА	Етнонаціональна і громадянська ідентичність: пошук емпіричних індикаторів.....	143

УДК 159.95: 615.851

Ольга ЛОЗОВА

М. Київ

o.lozova@kubg.edu.ua

КОМПАРАТИВНИЙ ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ АВТОРСЬКОЇ ТА ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНОЇ КАЗКИ

Здійснено дослідження впливу казки як терапевтичного засобу. Завданням дослідження було з'ясувати і порівняти механізми впливу авторської та психотерапевтичної казки. Об'єктом дослідження стала казка як інструмент терапевтичного впливу на особистість, предметом – механізм терапевтичного впливу казкового тексту. Порівняльний аналіз текстів за методом семантичного диференціала та карти САН дозволив виділити фактори, що визначають ефективність їх впливу. Результати емпіричного дослідження підтвердили гіпотезу про те, що механізм впливу терапевтичної казки залежить від її типологічних особливостей.

Ключові слова: *авторська казка, психотерапевтична казка, порівняльний аналіз текстів, семантичний диференціал.*

Актуальність цього дослідження зумовлена потребою дослідження механізмів впливу текстів, зокрема, казки на психіку особистості та особливостей функціонування казки як терапевтичного засобу.

В міру того, як людська психіка в процесі онтогенезу розвивається і людина вперше виявляє та усвідомлює певні вимоги реальності до неї як суб'єкта психічного, ця реальність проектується в людську психіку в якості особливого структурного елемента особистості, який виступає медіатором між вимогами реальності та суб'єктивними інтенціями особистості – свідомість. З розвитком свідомості і самосвідомості реальність перманентно обмежує людину стосовно її бажань і прагнень, що покладає початок першим внутрішнім

конфліктам, які надалі супроводжуватимуть все її життя. Останні постійно виникають в процесі психічної діяльності людини і потребують вирішення, яке веде до подальшого розвитку суб'єкта. Підготувати людину до конструктивного проживання і переживання фруструючих та невизначених ситуацій покликані казки як архаїчна архетипна матриця формування свідомості людини.

У наш час, коли психологічна наука активізувала пошук шляхів подолання екзистенційних проблем, які постали перед людиною, питання використання казки як терапевтичного інструменту набуває особливої актуальності [1; 3; 5]. Відтак, різні школи та розгалужені напрямки практичної психології, трактуючи особистість та її існування у світі з дещо протилежних позицій, в цілому прагнуть єдиної мети: пояснити природу людини, її вчинків, механізми її особистісного розвитку, знайти причини і шляхи подолання перешкод на життєвому шляху. Висока невротизованість суспільства робить його надзвичайно чутливим до зовнішніх впливів, тому казкотерапія є одним з оптимальних, мінімально травмуючих засобів психологічної корекції.

У психологічній науці феномен казки вперше був розглянутий цілісно (тобто, в єдності форми, змісту, етимології та прагматичної спрямованості використанні казки як засобу формування й корекції свідомості) у класичному та юнгіанському психоаналізі [12; 13].

Важливою рисою казки є те, що в її ході відбувається трансформація персонажів. Хтось маленький і слабкий перетворюється на сильного, значущого і впевненого – це історія дорослішання. К. Г. Юнг описав подібний механізм, коли основним мотивом казки визначив процес індивідуації [15]. Це не просто дорослішання – це цілком конкретна його стадія, на якій вже оформлена й відокремлена свідомість повертається до своєї підсвідомої основи, оновлюючи і поглиблюючи їхні взаємні зв'язки, розширюючи, знаходячи доступ до нових архетипічних образів та енергій.

Дія казки відбувається не в реальному світі, а є скоріше персоніфікацією внутрішнього життя дитини. За словами К. Г. Юнга, «у міфах і казках, як і в сновидіннях, душа оповідає свою власну історію» [16]. К. Г. Юнг часто

інтерпретував сновидіння, виходячи з його подібності до певної відомої казки. Відома його теорія про улюблену казку дитинства, за сценарієм якої людина несвідомо будує своє життя. На відміну від З. Фрейда, К. Г. Юнг вважав: багато з того, що відбувається в щиросердечному житті, може бути виражене тільки за допомогою символів, а отут якраз і підходить казка.

Гештальт-терапевтичний підхід робить акцент на використанні казки в роботі зі сновидіннями: кожен персонаж казки розглядається проєкція певної тенденції або частини особистості. Клієнт намагається з'ясувати ці тенденції, висловлюючись від імені персонажа, виокремленого ним самим.

Трансактний аналіз звертає основну увагу на рольову взаємодію персонажів казок: кожен персонаж може описувати реальну людину, її визначену роль, яка може бути покладена в основу життєвого сценарію. Ерік Берн чудово описав, як може поводитися в житті Червона Шапочка чи Спляча Красуня [2].

Інший підхід – біхевіористичний – вбачає в казках опис можливих форм поведінки [7], оскільки власне прагматичні аспекти казки пояснюють дитині, «що буде, якщо...» Казкове послання тут виявляється абсолютно реалістичним, воно визначає, що дитині можна робити, а що ні.

Крім того, дослідники часто розглядають казкових героїв як персоніфіковані емоції: якими б вигаданими не були персонажі та їхні дії, викликані ними емоції є цілком реальними [10]. При цьому найчастіше говорять про те, що в казці дитина проживає такі емоційні стани, яких їй не вистачає в реальності.

Гіпнотерапевти звертають увагу на подібність між наведенням трансу і прослуховуванням, проживанням казки. Атмосфера майже та сама: дитина, засинаючи, слухає казку з вуст людини, якій вона довіряє; мовлення оповідача ритмічне, у казці повторюються часто не зрозумілі дитині формули (приказки і т.п.) [4].

В цілому, попри те, що представники різних напрямків психології акцентують увагу на окремих, різноспрямованих аспектах казки, усі вони

погоджуються з тим, що казки мають значний психологічний вплив на сучасних людину, а тому варті ретельного дослідження.

Традиційно в процесі казкотерапії використовується чарівна казка і власне терапевтичні казки. Саме в чарівних казках найбільш вкорінені спогади про давні ритуали та таємниці світу, тому вони, викликаючи потужний емоційний резонанс, впливають на психіку дитини або дорослого на глибинному рівні.

В межах даного дослідження ми відрізняємо авторські казки від авторських терапевтичних казок. Авторські казки – казки, написані письменником згідно з парадигмою народної казки, але зі змінами паттернів розвитку сюжету; вони не мають конкретної терапевтичної спрямованості. Власне авторські казки рідко використовуються в терапевтичній практиці, винятком стали чарівні казки у Франції – Ш. Перро, в Росії – С. Єршова. Успіх цих чарівних казок полягає в тому, що їх авторам вдалося інтуїтивно відтворити автентичну форму чарівної казки.

Загалом, будь-який авторський текст несе в собі закладений автором код, суголосний його власному досвіду, відображає його психічні зв'язки з реальністю, тому авторський текст може бути як конструктивним, так і невротизованим та деструктивним для свідомості клієнта. Авторські сюжети несуть у собі відбиток особистісного конфлікту автора, а відтак, гармонійне розгортання класичного сюжету замінюється накладанням різних форм розвитку відносин між реаліями казки. «Злиття» двох форм в один сюжет призводить до парадоксу і викликає почуття незавершеності того, що відбувається, та провокує стан протрації. Тому, використання авторських текстів в психотерапії та в буденному житті потребує особливої обережності.

На відміну від власне авторських казок, психотерапевтичні авторські казки створюються спеціально для казкотерапії. Власне терапевтичні казки – авторські казки, сконструйовані власне для терапевтичного впливу відповідно до вимог конкретної особистості та особливостей ситуації. Нерідко вони конструюються відповідно до проблем окремої групи контингенту, з яким працює психолог, або ж казка пишеться для конкретного клієнта. Використання

авторських терапевтичних казок спрямоване на зміну картини сприйняття особистістю власного «Я» в рамках конкретної життєвої ситуації.

Якщо використання авторських казок є менш травматичним для сприйняття, то під час роботи із психотерапевтичними казками відбувається вплив не лише на поверхневі рівні свідомості, але й на несвідоме клієнта. Зазвичай, запропонована терапевтом казка невідома клієнту, тому в останнього виникає цікавість, особливо, якщо оповідь стосується проблемної для нього теми. Актуальна проблема, представлена в метафоричній формі, як правило стосується значущого героя – принца, принцеси, короля тощо. Сюжети психотерапевтичних казок завжди надають можливість вибору для персонажів, що вимагає від них відповідального рішення [8; 9].

Психотерапевтичні казки використовують як засіб впливу на особистість в таких випадках: якщо потрібно передати клієнту важливе знання про порядок речей та закони навколишнього світу в ненав'язливій формі; якщо є потреба подивитися на ситуацію «збоку»; якщо потрібно поговорити про внутрішній креативний потенціал клієнта; якщо є потреба підтримати клієнта в переоцінці цінностей та переосмисленні життєвого досвіду.

Особливості використання психотерапевтичної казки зумовлена її основними функціями: казка заповнює проміжки індивідуальної історії клієнта та доповнює її загальнолюдською інформацією; казка дозволяє актуалізувати витіснені клієнтом моменти особистої історії; казка дозволяє сформуванню нового погляду на актуальну життєву ситуацію та перейти на новий рівень її усвідомлення. Моделюючи більш конструктивне ставлення та поведінку; казка слугує альтернативною концепцією сприйняття неоднозначних життєвих ситуацій; казка формує віру в позитивне вирішення проблеми.

Метою нашого дослідження є аналіз в межах психоаналітичного підходу казки як терапевтичного тексту та дослідження терапевтичного впливу казки на психосемантичному рівні. Завдання дослідження – з'ясувати і порівняти механізми впливу авторської та психотерапевтичної казки. Об'єктом дослідження виступає казка як інструмент терапевтичного впливу на

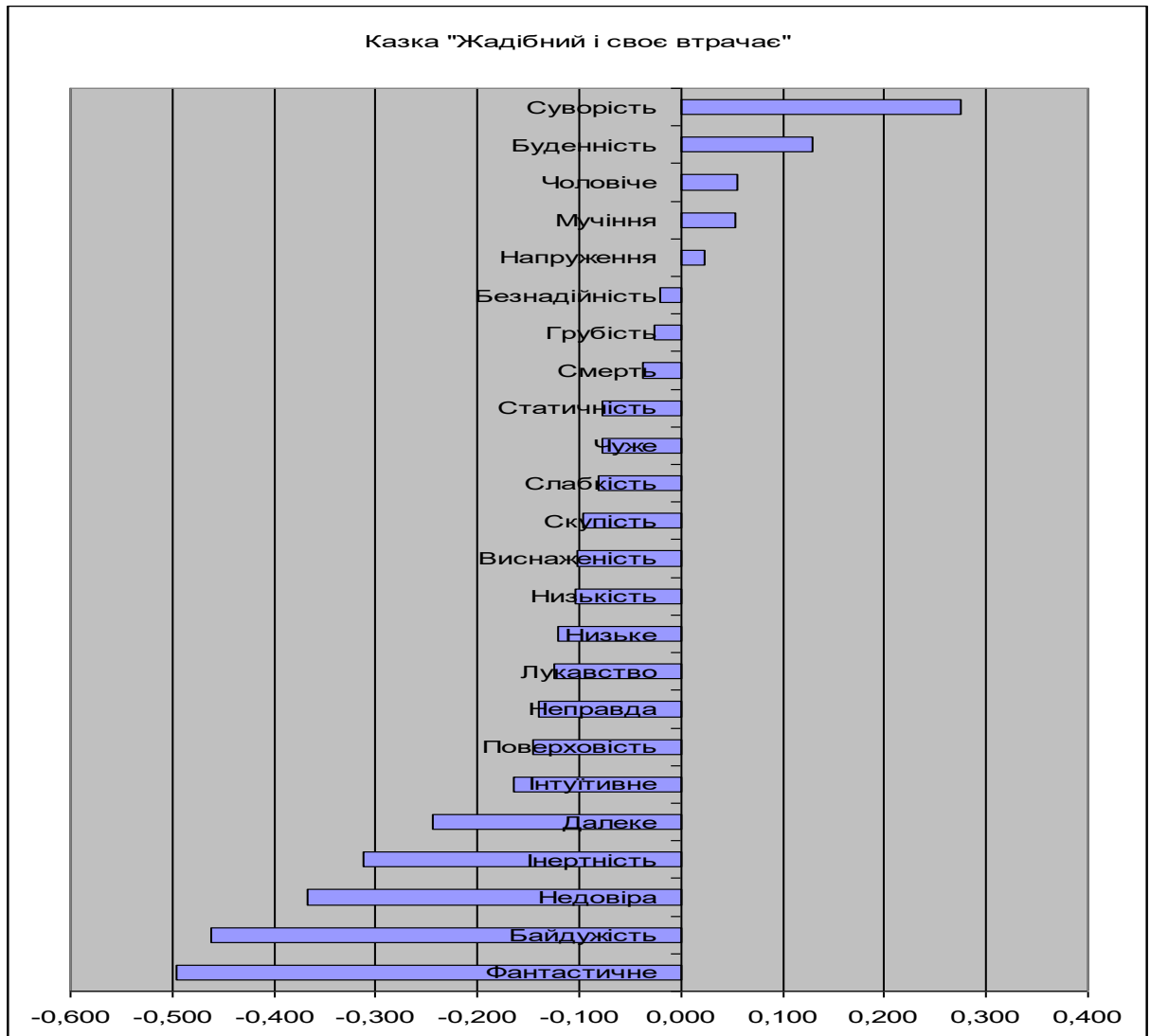
особистість, предметом – механізм терапевтичного впливу казкового тексту. Гіпотетично було передбачено, що існує залежність між типом тексту казки та особливостями його впливу на особистість.

В емпіричній частині дослідження було використано метод семантичного диференціала (СД) та методикою діагностики оперативної оцінки самопочуття, активності та настрою (САН). В якості експертів виступили 15 студентів-психологів V і VI курсів Київського національного лінгвістичного університету та Київського університету імені Бориса Грінченка. Стимульним матеріалом було обрано два тематично подібні тексти стосовно людської жадібності: авторську казку Гната Хоткевича «Чи можна грошима загатити річку?» [14] та авторську психотерапевтичну казку М. Лозован «Жадібний і своє втрачає» [6].

На першому етапі дослідження в рамках інструкції експертам спочатку було запропоновано оцінити свій стан за параметрами карти САН. На наступному етапі експерти оцінили перший експериментальний текст за СД за такими конструктами: надія – безнадійність, свідоме – інтуїтивне, м'якість – суворість, глибина – поверховість, активність – інертність, простодушність – лукавство, незвичайність – буденність, заспокійливий – дратуючий, комфорт – дискомфорт, блаженство – мучіння, жіноче – чоловіче, рідне – чуже, сила – слабкість, приємне – неприємне, близьке – далеке, розслаблення – напруження, реальне – фантастичне, свіжість – виснаженість, динамічність – статичність, довіра – недовіра, ніжність – грубість, істина – неправда, радісний – сумний, захоплення – байдужість. При оборобці було встановлено нижній поріг значущості показників – 0,2000.

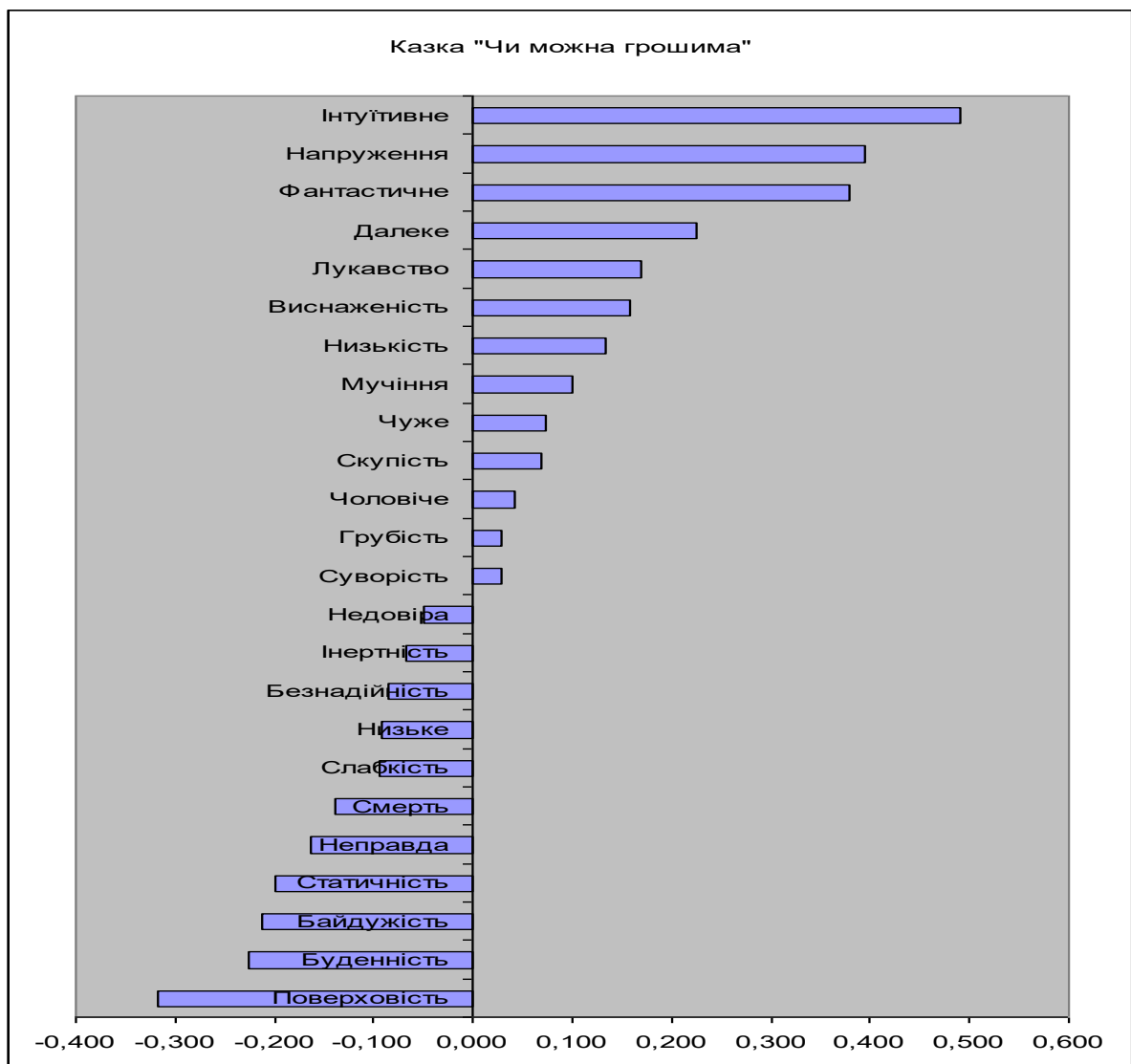
Після оцінки першого тексту експертам знову було запропоновано оцінити свій стан за методикою САН, після чого дати оцінку другому експериментальному тексту та провести оцінку власного стану за блоком шкал методики САН. Тестування в середньому тривало 15–20 хвилин. Отриманий вихідний матеріал становив 360 оцінних суджень для кожного тексту (15 експертів x 24 шкали).

На основі отриманих оцінок були побудовані усереднені профілі текстів, актуальні для сприйняття експертів (рис. 1 та рис. 2.).

Рис. 1. Середньогруповий профіль тексту авторської казки Г. Хоткевича «Чи можна грошима загатити річку?»

Як бачимо, в семантиці тексту *фантастичність, байдужість, недовіру та інертність* протиставлено *суворості та буденності*.

Рис. 2. Середньогруповий профіль тексту авторської психотерапевтичної казки М. Лозован «Жадібний і своє втрачає».

Психосемантична конфігурація цього тексту дещо інша. Профіль також показує два полюси, проте структурно тут *інтуїтивність*, *напруження* і *фантастичність* протиставлені *поверховості* та *буденності*.

Згідно з профілями текстів та зважаючи на різний ступінь їх вираженості для кожного тексту було виділено такі спільні для них значущі характеристики: *буденність*, *байдужість*, *далекість*. Полярними для обох текстів є такі характеристики: *поверховість*, *інтуїтивність*, *напруження*, *фантастичність*, *недовіра*.

Після побудови профілів текстів було проведено генералізацію показників за конструктами СД, згідно з осгудівським методом поділу шкал на фактори оцінки (Σo), сили (Σc) та активності (Σa). Середні групові значення для обох

текстів за оцінками експертів, такі: для тексту авторської казки «Чи можна грошима загатити річку?» $\sum_o = 0,33$; $\sum_c = 0,22$; $\sum_a = 0,54$; для тексту авторської психотерапевтичної казки М. Лозован «Жадібний і своє втрачає» $\sum_o = 0,42$; $\sum_c = 0,61$; $\sum_a = 0,42$.

Очевидно, що у тексті авторської казки найбільше навантаження отримали шкали фактора активності, тоді як в авторській психотерапевтичній казці – фактора сили. Отже, текст авторської казки набуває для реципієнта відтінку чужого, а ефективність тексту терапевтичної казки визначається його здатністю викликати довіру читача.

Вплив текстів казок на психо-емоційний стан реципієнтів досліджувався за методикою САН. Результати 13 з 15 експертів показали, що в середньому за попереднім тестуванням коефіцієнт самопочуття, настрою та активності становив приблизно 5,16. Після прочитання та оцінювання першого тексту коефіцієнт самопочуття, настрою та активності знизився до 4,85, при цьому основне навантаження випало на шкали за фактором активності.

Після прочитання та оцінювання другого тексту відбулася позитивна зміна коефіцієнту самопочуття, настрою та активності до 5,82; найбільш навантаженими виявились шкали фактора настрою. Двоє з 15 експертів показали результат градуйованого зростання коефіцієнту позитивного стану, тобто тенденцію до покращення психічного та фізичного стану збереглася.

Здійснене нами дослідження дозволило порівняти текст авторської казки з текстом терапевтичної казки за методом СД. За виділеними в ході дослідження факторами та характеристиками текстів, що визначали ефективність їх впливу, обидва тексти були охарактеризовані за низкою спільних шкал, тоді як за окремими шкалами вони були оцінені як діаметрально протилежні. На нашу думку, така оцінка текстів пов'язана з їхньою різною терапевтичною спрямованістю та ситуацією функціонування.

Дослідження показало, що тексти авторської та психотерапевтичної казки мають високий ступінь емоційного впливу на особистість. Авторська казка, за результатами дослідження, виявилася менш ефективним засобом

терапевтичного впливу, однак, такі результати є правомірними, зважаючи на природу казки. Робота тексту в цьому випадку відбувається на символічно-поняттєвих структурах свідомого та несвідомого, та відрізняється високою складністю атрибутивних зв'язків «архетип – Я реципієнта». Казки апріорі спрямовані на програмування, моделювання та формування паттернів поведінки особистості, на «загартовування» психіки дитини або дорослого, тому даний текст в умовах нашого дослідження не дав змоги зафіксувати помітне покращення психоемоційного стану експертів.

Другий експериментальний текст – психотерапевтична казка був оцінений експертами відповідно до його першорядної спрямованості – зняття почуття провини за переживання, властивого людині, нівелювання тривожності особистості. Заспокоюючий але ритмічний текст казки побудований за принципом психологічного підлаштування та ведення на текстуальному рівні. Він поступово виводить реципієнта зі стану пасивності в стан продуктивної активності. Отже, терапевтична казка спрямована на вирішення поверхневих ситуативних проблем особистості та на зміну особливостей сприйняття власного Я в умовах конкретної життєвої ситуації. Тому, за результатами нашого дослідження терапевтична казка виявилась більш ефективним текстом.

Таким чином, можна стверджувати, що казкові тексти, маючи властивість потужного емоційного впливу, різняться його механізмами, залежно від природи самого тексту та від його прагматичної спрямованості. Казка є не лише ефективним засобом терапевтичного впливу, а й потужним, універсальним джерелом культурно-історичного досвіду, матрицею пізнання світу, що моделює свідомість.

Результати емпіричного дослідження підтвердили гіпотезу про те, що механізм впливу терапевтичної казки залежить від її типологічних особливостей.

В подальших дослідженнях необхідно вдаватися до ґрунтовного виявлення ситуації застосування казок та критеріїв добору текстів, адже лише невелика частина їх може бути використана із психотерапевтичною метою.

Список використаних джерел

1. Алієва Е. Казки для дорослих / Е. Алієва // Психолог: номер одного автора Еліна Алієва: Всеукр. газета. – 2011. – №24 (456). – С. 3-12.
2. Берн Э. Игры, в которые играют люди. Люди, которые играют в игры [Текст] / Э. Берн. – М.: Эксмо, 2016. – 576 с.
3. Вачков И. В. Сказкотерапия: Развитие самосознания через психологическую сказку [Текст] / И. В. Вачков. – М.: Ось-89, 2001. – 144 с.
4. Гнездилов А. В. Авторская сказкотерапия. Дым старинного камина (сказки доктора Баллу) [Текст] / А. В. Гнездилов. – СПб.: Речь, 2003. – 292 с.
5. Лозова О.М. Психологічні аспекти бібліотерапевтичної роботи з читачем / О.М. Лозова // Соціологічні проблеми бібліотечної професії, менеджменту та маркетингу послуг.– К.,1996.– С.67-70.
6. Лозован М. Жадібний і своє втрачає // Збірка казок та оповідань до Програми занять з профілактики ВІЛ/СНІДу та ризикової поведінки середвихованців притулків для неповнолітніх у регіонах України / Виноградова О.А., Журавель Т.В., Лозован О.М. За заг. ред. Т.В. Журавель. – К.: Версо-04, 2005. – 75 с.
7. Практика сказкотерапии [Текст] / под ред. Н. А. Сакович. – СПб.: Речь, 2006. – 224 с.
8. Пропп В. Я. Исторические корни волшебной сказки [Текст] / В. Я. Пропп. – М.: Лабиринт, 2000. – 336 с.
9. Пропп В. Я. Морфология волшебной сказки [Текст] / В. Я. Пропп. – М.: Лабиринт, 2001. – 192 с.
10. Соколов Д. Ю. Сказки и сказкотерапия [Текст] / Д. Ю. Соколов. – М.: Класс, 1997. – 160 с.
11. Франц М. Психология сказки. Толкование волшебной сказки [Электронный ресурс] / М. Франц. – Режим доступа: http://www.lib.eliseeva.com.ua/view_book.php?id=317.

12. Фрейд А. Введение в детский психоанализ. Норма и патология детского развития. «Я» и механизмы защиты [Текст] / А. Фрейд. – М.: Попурри, 2004. – 447 с.

13. Фрейд З. Толкование сновидений [Текст] / З. Фрейд. – К.: Здоровье, 1991. – 384 с.

14. Хоткевич Г. Чи можна грошима загатити річку? [Текст] / Г. Хоткевич. – К.: Веселка, 1991. – 20 с.

15. Юнг К.Г. Душа и миф. Шесть архетипов [Текст] / К. Г. Юнг; пер. А.А. Спектор. – М. : АСТ; Мн.: Харвест, 2005. – 400с.

16. Юнг К.Г. Об отношении аналитической психологии к поэтико-художественному творчеству // Юнг К.Г. Архетип и символ.– М.: Ренессанс, 1991. – С.265-285.

Olga LOZOVA

Kiev

COMPARATIVE PSYCHOLOGICAL ANALYSIS OF AUTHOR'S AND PSYCHOTHERAPEUTIC FAIRY TALE

We have been studying the influence of the fairy tale as a therapeutic agent. The purpose of the study was to find out and compare the mechanisms of influence of the author's and psychotherapeutic fairy tale. The object of the study was a fairy tale as a tool of therapeutic influence on a person, its subject - the mechanism of therapeutic influence of fairy tale text. The comparative analysis of texts using the semantic differential method and the "W.A.M. map" (well-being, activity, mood) allowed to highlight the factors that determine the effectiveness of the influence. The results of the empirical study confirmed the hypothesis that the mechanism of influence of therapeutic fairy tale depends on its typological features.

Key words: *author's tale, psychotherapeutic fairy tale, comparative analysis of texts, semantic differential.*

Ольга ЛОЗОВАЯ

г. Киев

КОМПАРАТИВНЫЙ ПСИХОЛОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ АВТОРСКОЙ И ПСИХОТЕРАПЕВТИЧЕСКОЙ СКАЗКИ

Проведено исследование влияния сказки как терапевтического текста на психику человека. Задачей исследования было выяснить и сравнить механизмы воздействия авторской и психотерапевтической сказки. Объектом исследования стала сказка как инструмент терапевтического воздействия на личность, предметом – механизм терапевтического воздействия сказочного текста. Сравнительный анализ текстов по методу семантического дифференциала и карты САН позволил выделить факторы, определяющие эффективность такого воздействия. Результаты эмпирического исследования подтвердили гипотезу о том, что механизм воздействия терапевтической сказки зависит от её типологических особенностей.

Ключевые слова: *авторская сказка, психотерапевтическая сказка, сравнительный анализ текстов, семантический дифференциал.*

Стаття надійшла до редколегії 26.03.2018